№ 38 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 29

1900

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 29 № 38

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օգնութեան գործը երկրաշարժի շրջանում.— ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հայոց թատրօն. Օպերային ներկայացումները. Երկրաշարժից վնասվածների օգտին. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.— ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.— Ազատ ժամեր:

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Երկրաշարժի շրջանում օգնութեան գործը մինչեւ այժմ եղել է բաւարար: Վնասված գիւղացիները ստանում են կանոնաւոր նպաստ, ամսական 3—4 րուբլի ամեն մի հոգու վրա, մի քանի տեղերում բացված են ճաշարաններ, որտեղից կերակուր են ստանում կարօտեալները, բացված են երեք հիւանդանոց Ախալքալաքի մէջ, որտեղ բժշկվում են թէ երկրաշարժից ջարդված—վիրաւորվածները եւ թէ առհասարակ ուրիշ հիւանդներ, հրաւիրված է մի յատուկ բժիշկ, որ կանոնաւոր այցելում է գիւղերը և բժշկական օգնութիւն հասցնում բոլոր հիւանդներին: Աւերակների տակ մնացած բոլոր կենդանիները դուրս են հանված և այրված ու այդպիսով վարակիչ հիւանդութիւնների նպաստող հանգամանքներից մէկն առաջն առնված է արմատական կերպով:

Ի՞նչ է մնում անել:

Մնում է դեռ շատ անելիք: Նախ պէտք է տալ վնասված գիւղացիների ձեռքը բաւական թւով վրաններ, որպէս զի նրանք կարողանան պատսպարվել այնտեղ գիշերը և վատ եղանակի միջոցին: Այդ ժամանակաւոր բնակարաններում ապրելով, նրանք ցերեկը դուրս կը գան իրանց դաշտային աշխատանքները կատարելու և տներ շինելու կամ նորոգելու: Վրանների զանազան տեսակներից ամենանպատակայարմարը պէտք է համարել տեղական ալաչուղ կոչված մեր թափառականների վրանները. նրանք ծածկված են թաղիքով և կարողանում են աջող դիմադրել թէ չափազանց ցրտին և թէ սաստիկ շոգին:

Մի և նոյն ժամանակ պէտք է հոգ տանել, որ գիւղացին ունենայ իր ձեռքին բաւականաչափ սերմացու ցորեն և գարի իր ցանքսը անելու համար: Պէտք է նկատել, որ այս տարի գարունը աւելի վաղ է բացվում, այնպէս որ ցանելը կարող է սկսվել արդէն ապրիլի սկզբից: Սերմացու հացը պէտք է գնվի անմիջապէս այժմ, քանի որ դեռ կան պաշարներ և թանգ գնով չեն, կամ պէտք է այժմեանից բերվեն ուրիշ տեղերից, որպէս զի մինչեւ գիւղեր հանելը հարկաւոր ժամանակամիջոցը ապահովվի: Սերմացուից յետոյ ամենամեծ հոգսը պէտք է լինի վնասված շրջանի գիւղացիներին լծկան կենդանիներ հայթայթելը, որպէս զի դաշտային աշխատանքները եզների պակասութեան պատճառով չը խանգարվեն:

Որքան մեզ յայտնի է, նպաստող երկու մասնաժողովները, թէ Թիֆլիսի կենտրոնականը և թէ Ախալքալաքի տեղականը, ներկայումս զբաղված են այդ կարիքների հոգատարութեամբ և յոյս կայ, որ առաջիկայ մարտ ամսի ընթացքում նրանք կարողանան գլուխ բերել իրանց դիտաւորութիւնները:

Այնուհետեւ կը մնայ տներ շինելու դժուար և պատասխանատու գործը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Ամուսնութիւնը մեր օրերում դարձել է մի ճանապարհ, որով ամեն տեսակ ցաւեր մտնում են ժողովրդի սրտի մէջ: Դուք այս անողորմ իրողութիւնը տեսնում էք ամեն մի գրուածքի մէջ, որ մեր գաւառական կեանքն է շօշափում. դա մի օրինականացած, բացարձակ չարիք է, որ կատարվում է անպատիժ կերպով, որ սպառնում է ստուեր ապագայում ստեղծել մի հիւանդոտ, ապուշ, այլասերված ժողովուրդ: Թէ որքան վտանգաւոր է դրութիւնը, այդ կարելի է ենթադրել հէնց մի հանգամանքից, որ անցեալներում հաղորդեց մեր Թղթակիցը Շուշու գաւառից. երիտասարդը, ստանալով վեներական կամ այլ տարափոխիկ հիւանդութիւն, կարծում է թէ իրան կազատէ ամուսնութիւնը եւ չտապում է իր դժբախտութեան ընկեր դարձնել մի խեղճ եւ անմեղ աղջկան, որը, ի հարկէ, հաստատված կարգերի ու հասկացողութիւնների անխօս ստրկուհին է եւ պարտաւոր է լռութեամբ տանել իր սարսափելի վիճակը, դառնալ դժբախտ սերունդների մայր: Ի՞նչ պէտք է անել այդ սարսափելի վտանգի դէմ: Ոչ լրագրական յօդուածները, ոչ բարոյական քարոզները, ոչ այդ տեսակ ամուսնութիւնների պատճառած սարսափների նկարագրութիւնը չեն հասնում այն տարրին, որ փչանում է Բագուի փողոցներում եւ ապա մտնում է գիւղական ժողովրդի գիրկը իբրեւ ամուսին: Վաղուց Եւրոպայի մէջ հասունացել է այն միտքը, որ ամուսնացողների գործում վճռող ձայն պիտի ունենայ բժիշկը: Այդ միտքը, ինչպէս հաղորդում է «Врачъ» լրագիրը, սկսում է իրականանալ Ամերիկայի Կոլորադո նահանգում:

Ենթադրվում է հրատարակել օրէնք, որով այդ նպատակի համար հիմնվում են առանձին բիւրօներ. ամեն մի բիւրօի մէջ պիտի լինեն 3 բժիշկ, որոնց թւում առնուազն 1 հատ կին-բժիշկ: Պսակների թոյլտուութիւն տրվում է միայն այն ժամանակ, երբ բիւրօն վկայական է տալիս թէ ամուսնացող տղամարդը 25 տարեկանից պակաս չէ, իսկ կինը ոչ պակաս քան 22 տարեկան, թէ նրանցից ոչ մէկը չունի ձգտում դէպի արբեցողութիւնը, չունի ոչ հոգեկան տկարութիւն, ոչ ժառանգական հակում դէպի խելագարութիւն, ոչ թոքախտ, ոչ քաղցկեղ, ոչ ուշաթափութիւն, ոչ էլ սիֆիլիս. վերջապէս, բժիշկը պիտի վկայէ, որ ամուսնացողների մէջ չը կայ արիւնակցական ազգականութիւն:

Խիստ պահանջներ. բայց եթէ մի երկիր իւրացնէ այդպիսի մի օրէնսդրութիւն, նա ահագին քայլ կարող է անել իր ֆիզիքական եւ մտաւոր զարգացման մէջ: Ամուսնութիւնը այն ժամանակ կը դառնայ մի իսկական երջանկութիւն անհատների համար եւ ոչ թէ անէծք, տանջանք ու խորտակում: Հասարակութիւնը այդպիսի զոյգերից կը թարմանայ, կառողջանայ եւ ոչ թէ կը կազմալուծվի, կը քայքայվի, կոչնչանայ: Այն ժամանակ բարքերի ապականութիւնն էլ սաստիկ կը սանձահարվի եւ անառակութիւնը չի դառնայ երիտասարդ սերնդի համար մի անյատակ անդունդ, որի մէջ հազարաւոր կեանքեր են ջարդվում: Ժամանակ է, այո, որ բժիշկը հոգեւորականից առաջ ձայն ունենայ ամուսնական գործերում...

*

Իրանց յաղթութիւնները մեծամեծ տօնախմբութիւններով յաւերժացնող անգլիացիներին «Недѣля» շաբաթաթերթը հետեւեալ վկայագիրն է մատուցանում.

Բօէրների պատերազմը զուտ վիպական պատերազմ է: Այն ժամանակ, երբ մի քանի մեծ պետութիւններ (յիշենք Փաշօդան) վախկոտութեամբ նահանջում են բրիտանական պահանջների առաջ—ընդամենը մի բուռն, մի աննշան բուռն հօլլանդական գիւղացիների կռիւ է սկսում համաշխարհային կայսրութեան դէմ: Բարեպաշտ, աշխատասէր, համեստ, նրանք զարմացնում են աշխարհը իրանց անձնազոհութեամբ, բայց առանց օգուտ այդ բարձր յատկութիւնները ցոյց տալու էլ ամենքի համար պարզ է, որ նրանք կռւում են արդար գործի համար, մի ժողովրդական սրբութեան համար եւ մի եւ նոյն ժամանակ ամենքի համար պարզ է, որ ահագին Անգլիան պատերազմում է զզուելի գործի համար, որ լի է ագահութեամբ եւ ամբարտաւանութեամբ: Ոչ մի կասկած չը կայ, որ կոպիտ ոյժը ընդունակ է ճմլել ամեն մի իրաւունք, բայց թող իմանայ Անգլիան, որ նա բարոյական վիրաւորանք է հասցնում ամբողջ մարդկութեան եւ պատերազմում է ոչ միայն մի բուռն գիւղացիների դէմ, այլ միլիօնաւոր վրդովված սրտերի դէմ, որոնք ատում են նրան ամբողջ աշխարհում: Այս մռայլ սպանդանոցը կարող է վերջանալ անգլիացիների համար աջողութեամբ, բայց այդ աջողութիւնը ընդ երկար կը թաղէ ազգերի բարոյական յարգանքը դէպի այդ երկիրը, երկար ժամանակ կը հաստատէ մի զզուանք դէպի նա, զզուանք, որին նա գուցէ այնքան էլ արժանի չէ (որովհետեւ ամբողջ Անգլիան մեղաւոր չէ նրա առաջնորդների անխելքութեան համար): Ընդ միշտ փաստ կը մնայ, որ XIX դարի վերջը կեղտոտել է Անգլիան, այն է՝ նա ցինիքաբար ոտնակոխ արաւ ընդհանուր խաղաղութեան ազնուագոյն յոյսերը: Շատ ազգերին Անգլիան մինչեւ այժմ ներշնչում էր յարգանք, աւելի շատերին երկիւղ. իսկ այժմ այդ զգացմունքների փոխարէն գալիս է ընդհանուր վրդովմունք եւ Աստուած մի արասցէ, որ այդ զգացմունքը վրէժի պայթիւն առաջացնէ:

«Իսկ կատուն լսում է—եւ ուտում», այսպէս էր անցեալ օրերը պատասխանում «Times» լրագիրը համաշխարհային այդ զայրոյթի դէմ...

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

Կիրակի երեկոյեան, փետրվարի 27-ին, վրաց ազնուականների թատրօնում հայ դերասանական խումբը, մասնակցութեամբ պ. Աբէլեանի, ներկայացրեց «Անազնիւ չեն ծնվում» Բօվէտտիի դրաման: Շատերը, անշուշտ, կափսոսան, որ այս անգամ չէին եկել ներկայացմանը: Թէ պիէսան իր հետաքրքրական բովանդակութեամբ եւ թէ դերասանների, մանաւանդ

ԱԶԱՏ ԺԱՄԵՐ

Սեւ բարեկենդան

Երեք օր է ուրիշ ո՛չ մի մտածմունք չունենք, բացի ստամոքսից, ուրիշ ո՛չ մի գործ, բացի ուտել-խմելուց, քէֆ ուրախութիւններ անելուց:

Հէնց դրա համար էլ բարեկենդան է... ի հարկէ... բայց ուրա՛խ են, անհոգ են ամէնքը:

Ո՞րտեղից:

Այս րոպէին 20—25 նորատարազ գողեր—ներողութիւն—բոլորովին թարմ գողեր, այնպէս թարմ, ինչպէս ուռկանի մէջ բռնված «ցօլխալ» ձկներ ապաշխարում են բանտի խոր ու խաւար խուցերում: Եւ նրանց մէջ կայ, ո՜ հրաշք, բարձրագոյն ուսում—կրթութիւն ստացած մի ոսկէ ձուկն էլ:

Իսկ նրանց ընտանիքները, նրանց հայր ու մայրերը, կին-երեխաները...

Ընդհատեցէք մի քանի րոպէ, եթէ կարող էք, ձեր կեր ու խումը եւ երեւակայեցէք:

Մինը, ընկերների մէջ ամենաճարպիկը, ոտով ձեռով աներեւութացել է արդէն երկրագնդի երեսից՝ օտար կենակցուհու գրկում թողնելով միակ մատաղահաս աղջիկ—մանուկը:

Մղկտում, բառաչում է երեխան:

«Ջօ՛ռ, սեւ լինի քո քնած օրը», ասում է մայրացուն՝ արուեստական ծիծը անմեղ փոքրիկի բերանը դնելով ակամայ:

Մի ուրիշը, զգալով մօտալուտ վտանգը, կանխաւ տեսել է իր պատրաստութիւնը:

«Առ, սիրելիս, այս տոմսը եւ գնա. ես էլ բարեկենդանի վերջին շաբաթ կամ կիրակի քեզ մօտ կը լինեմ անշուշտ»:

Ասաց, 3000-անոց փոխադրութիւնը երիտասարդ կնոջ յանձնեց եւ երկու հրեշտականման երեխաները նրա շալակը տալով՝ ճանապարհեց դէպի հայրենիք:

Թշուառ մայրը դեռ տուն չը հասած, ճանապարհին իմացաւ, որ Պետրոսն արդէն բռնվեց Բալախանիում եւ բանտ տարվեց:

«Կրակ ընկնի Բալախանին, Սողոմ-Գոմորը դառնայ ձեր Բագուն», հեկեկաց տարաբաղդ կինը եւ իր երկու անմեղ «մեղքերը» կրծքին սեղմած՝ կուչ եկաւ օմնիբուսի խոր անկիւնում...

Մի երրորդը 20—25 օրվայ նշանած օրիորդ, որի հարսանիքը պիտի այս վերջին ուրբաթ օրը կատարվէր, լսեց, թէ ինչպէս չար եւ անգութ մարդկանց մատնութեամբ իր փեսացուն, աշխատասէր եւ եռանդոտ Լազրը մի քանի «անշնորհք» նաւթագողերի հետ ընկել է քննիչի ճանկը եւ բանտ ղրկվել:

Իսկ որ անշնորհք: Գողացածը ոսկի արծաթ չը լինի, ինչ լինի, ինչ—նաւթ, եւ նրա վրա էլ բռնվել... Հարամ լինի ձեր գլխին այդ տեսակ անշնորհք գողութիւնը:

Ողբում է թշուառ հարսնացուն իր դառն օրերը, իր սեւացած բարեկենդանը: Ողբում է յուսահատ, անմխիթար:

Եւ այսպէս 20—25 ընտանիք, բարեկենդանի այս ուրախ սեզօնին խոր սգի եւ վշտերի մէջ ընկղմած՝ ո՛չ մի կտոր հալալ հաց ունեն, ո՛չ մի րոպէ հանգիստ քուն:

Պակաս անբաղդ չեն այսպէս կոչված «կանդիդատները» եւ նրանց ընտանիքները:

Նաւթագողը լաւ թէ վատ արդէն ցուցակ մտաւ եւ տարվեց բանտ: Նրա վիճակը պարզվեց եւ նրա հետ կամայ-ակամայ հաշտվեցին ամենքը:

Ուրիշ է կանդիդատի դրութիւնը:

Ե՞րբ եւ ո՞րտեղ պիտի գայ ժանդարմը եւ նրան տանի: Տանը, թէ կանտորում, գործարանի մէջ, թէ Բալախանի: Առաւօտը իր ընտանեկան շրջանում թէյ խմելիս, թէ նաւամատոյցի վրա տօրէնութիւններ անելիս: Ճաշի վրա, վերջապէս, թէ քնած ժամանակ...

Այս անորոշ դրութիւնն է, որ ողորմելի միլիօնատէր կանդիդատին հանգիստ չէ տալիս, ամեն րոպէ կրծում, տանջում է նրա սիրտը, որ շատ շատերի սրտերի նման՝ յայտնի Բիլկու անձնասպանութիւնից յետոյ՝ անդադար դողում է ու դողում...

Նայեցէք սրա հօրը:

Ալեզարդ, հարուստ ծերունին պատգամբի մի անկիւնից աչքերը սեւեռել է Կասպից ծովին: Զարգացուշակ տելեֆօնը հաղորդել է, որ այսօր Վարշամը ճաշին տուն չը պիտի գայ...

Խեղճ ծերունին ընդարմացած՝ չէ էլ նկատում, որ նրա եռեւը, նոյն պատշգամբում, երեսը դէպի եկեղեցին դարձրած ինչ որ աղօթք է մրմնջում նրա պառաւ, բայց դեռ առոյգ կինը:

Երկուսն էլ թողել են սեղանատուն, առանց մի պատառ ճաշակելու այն ճոխ սեղանից, որ շատերի ախորժակն ու նախանձը կը գրգռէր:

Վարշամի կինը, հրաշալի Նոյեմզարը վաղուց է փակվել ննջարանը եւ այնտեղ մահճակալի վրա փռվել անկենդան՝ վայելչակազմ մարմնի ամբողջ երկարութեամբ...

Երեխաներ հօ չէն... Շարունակ երկու շաբաթ է, որ քաղաքում փսփսում են Վարշամի մօտալուտ ձերբակալութեան մասին: Իսկ Վարշամի անճաշ մնալը խոր սգի մէջ դրեց ամբողջ տունը:

Մայր է մտնում արեգակը:

Աղօթքը վերջացրած՝ պառաւը դառնում է սենեակ ոտների ծայրերի վրա, չը համարձակվելով խանգարել ծերուկի դառն մտորմունքները:

Պատեց երկիրը թանձր խաւարով: Նստած է անշարժ Վարշամի հայրը, գրեթէ անզգայ:

Ցանկարծ դուս լողաց երկնակամարի վրա արծաթափայլ լուսինը:

Սթափվեց ծերունին: Շուռ եկաւ դէպի արեւելք, ծունկ չոքեց եւ «Փա՛ռք քեզ, Տէր», հեկեկաց նա երեխայի նման. «Քո լուսինը մեզ նմանների համար չէ»...:

Սերմացեան

Աբէլեանի, օր. Վարդիթերի եւ Մարի-Հրանոյշի խաղը գեղարուեստական զուարճութիւն պատճառեցին հասարակութեանը։

«Անազնիւ չեն ծնվում» պիէսայի հիմնական տենդեցիան, որ կայանում է նրանում, ինչպէս այդ երեւում է եւ վերնագրից, թէ չը պէտք է անողորմաբար մեղադրել անազնւութիւն գործողներին, որովհետեւ մարդիկ անազնիւ չեն ծնվում, այլ դառնում են այդպէս միայն հանգամանքների ճնշման տակ, թէպէտ եւ բոլորովին անհամակրելի է եւ չէ կարող ոչ ոքի համար համոզեցուցիչ լինել, բայց եւ այնպէս կազմված է չնորհալի կերպով, գործողութիւնները բղխում են հոգեբանական դրութիւններից, որոնք գեղեցիկ առիթներ են տալիս դերասաններին երեւեցնելու իրանց ընդունակութիւնը։ Պիէսան բուռն հետաքրքրութիւն է զարթեցնում հէնց առաջին գործողութեան սկզբից։

Պ. Աբէլեան, որ կատարում էր Կարլ Մօրետտիի դերը, ապացուցեց Թիֆլիսի հասարակութեան, որը վաղուց չէ տեսել նրա խաղը, թէ նրա տաղանդը քանի գնում աւելի եւ աւելի կատարելագործվում է։ Երկրորդ գործողութեան մէջ, երբ Կարլը լսում է կնոջ բերանից իր կասկածների հաստատութիւնը նրա անկման վերաբերմամբ, իր մաշված եւ զգացած խաղով ազդեցութիւն գործեց հանդիսականների վրա։ Գեղեցիկ էր նրա խաղը նոյնպէս եւ երրորդ գործողութեան ժամանակ, երբ երկիւղ կրելով իր անազնիւ արարքի բացվելուց, զառանցանքների մէջ է ընկնում եւ կարծում է, թէ գալիս են իրան բռնելու։ Ափսոս միայն, որ պ. Աբէլեանի ձայնը զայրոյթի բարձր հնչիւնների ժամանակ դաւաճանում է նրան եւ փոխվում է խզզոցի։

Մնացեալ դերակատարները բաւարար էին։ Առհասարակ ներկայացումը աջող էր եւ հաճելի տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա։

Խորհուրդ ենք տալիս այցելել հայոց թատրոնի հետեւեալ ներկայացումները։

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Մեծ պասի օպերային սեզօնը Թիֆլիսի Արքունական թատրօնում բացվեց կիրակի, ամսիս 27-ին, «Լուչիա դի Լամերմուր» օպերայով, 3 գործողութեամբ, երաժշտութիւն Դօնիցետտիի, եւ ինչպէս գրված էր աֆիշաներում, հռչակաւոր կօլօրատուր—սօպրանօ Իզաբելլա Զվիհների առաջին գաստրոլով։ Արտիստ—դերակատարների խումբը, երգեցիկ խումբը, օրկեստրը եւ կառավարիչները բոլորը նոյնն էին, ինչ որ ձմեռվայ սեզօնում։ Նոր էր միայն գաստրոլի հրաւիրված դերասանուհին։ Նոր էր եւ օպերան այս տարվայ համար։

Դօնիցետտին վախճանվել է 1847 թուականին։ Նա գրել է մօտ 100 օպերա, մեծ մասամբ թեթեւ բնաւորութեամբ։ Բայց վերջին գրուածքները աւելի լուրջ են եւ ծանրակշիռ։ Նա մելօդիստ է եւ, ինչպէս իտալացի, բոլոր օպերաները գրել է յատուկ երգեցողութեան համար, նպատակ առնելով երգը պտտեցնել մի գլխաւոր դերի չուրջը։ Այդ տեսակէտից «Լուչիա» ամենից բարձր է։ Լուչիայի դերի մելօդիականութիւնը հասցրել է ծայրագոյն կատարելագործութեան։ Դրա համար բոլոր կօլօրատուր—սօպրանօները ընտրում են այդ չնորհալի դերը անպայման, որովհետեւ կարող են նրանով ցոյց տալ իրանց ձայնի բընական գեղեցկութիւնը եւ զարգացման առաւելութիւնները։

Թատրօնը լիքն էր. աւելացրել էին աթոռներ, հասարակութիւնը անհամբեր սպասում էր։

Երկրորդ պատկերին դուրս եկաւ եւ Զվիհնէր։ Նա ամեն իր երգածին ծափահարութիւն էր ստանում, բայց երկու գործողութեան մէջ էլ «լաւի» եւ «վատի» հարցը, որ գաստրոլ հրաւիրվածից աւելի է պահանջվում, դեռ կրիտիքական դրութեան մէջ։ Ոչ ոք համարձակ կարծիք չէր յայտնում, բոլորն էլ զգուշանում էին, լինում էին եւ հակառակ խօսողներ։ Երրորդ գործողութիւնը կրիզիսը վճռեց։ Այստեղ արտիստուհին գրաւեց ուղղակի բոլորի ուշադրութիւնը եւ ստացաւ լիովին համակրանք իր՝ ֆլէյտայի հետ մրցող կօլօրատուր—մելիսմատիկ երգեցողութեան նախադասութիւններով, որը հասարակութեան խնդիրքով կրկնեց։ Շատ ծափահարեցին, չատ անգամ բեմ դուրս կանչեցին դերասանուհուն եւ մի ծաղկեայ փնջով պատուեցին նրան։

Կարա-Մուրզա

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Ախալքալաքի երկրաշարժից վնասվածների օգտին։

Բալախանիից՝ Ի. Ն. Տէր-Յակոպօվ նաւթարդիւնաբերական ընկերութեան ծառայողներից, Համբարձում Տէր-Յովհաննիսեանցի միջոցով, 198 րուբլի 48 կոպէկ. նուիրատուներն են. Ն. Տէր-Յակոբեան 50 ր., Ց. Շահվերդեան 10 ր., Բ. Մուրադեան 10 ր., Ա. Տէր-Յակոբեան, Ն. Տէր-Յովհաննիսեան, Հ. Տէր-Յովհաննիսեան, Խ. Աթայեան, Մ. Տէր-Ղազարեան 5-ական րուբլի, Մ. Եղիկեան, Ց. Խաչատրեան, Ա. Սիմէօնեան, Ց. Զոփճեան, Լ. Տէր-Հայրապետեան 3-ական րուբլի, Լ. Բէգնազարեան, Բ. Բալաբէկեան, Ս. Մալունցեան, Մ. Իսզբաչեան, Թ. Տէր-Յովհաննիսեան, Տ. Օրբէլեան, Վ. Շահնազարեան, կառապաններ 2-ական րուբլի, Ա. Մառանջեան 1 ր. 50 կ., Գ. Ղորղանեան 1 ր. 50 կ., Ա. Տէր-Յարութիւնեան, Ս. Պետրոսեան, Մ. Մկրտումեան, Ն. Միքայէլեան, Ն. Տէր-Յովհաննիսեան, Ց. Հայրիեան, Ց. Յակոբեան, Ն. Օղաբաչեան, Фритшъ, Завинскій, Ա. Սոփիեան, Ց. Մաթէոսեան, Հ. Ղուկասեան, Զ. Բաղդասարեան, Ս. Սահակեան, Ա. Իսրայէլեան, Ղ. Պետրոսեան, Ա. Դադայեան, Խ. Ղորխմազեան, Ց. Անդրէասեան 1-ական րուբլի, Հ. Աղաբէկեան 81 կ., Բ. Շէխ-Սալա-օղլի 80 կ., Ս. Վարդանեան 60 կ., Ս. Գրիգորեան 60 կ., Տ. Յովհաննիսեան, Մ. Յովհաննիսեան, Մ. Ղորղանեան, Ա. Յովհաննիսեան, Ա. Մինասեան, Մ. Մելքումեան, Ա. Վէքիլեան, Մ. Արտէմեան, Ա. Բուդաղեան, Մ. Մարտիրոսեան, Մ. Բաբասեան, Ց. Պօղոսեան, Ա. Յովհաննիսեան, Ց. Ղազարեան, Ա. Գրիգորեան, Մ. Բարսեղեան, Ա. Ապրէսեան, Բ. Մկրտչեան, Բ. Հայրապետեան, Ա. Յարութիւնեան, Մ. Աւագեան, Պ. Ղարախանեան, Ց. Համբարձումեան, Ս. Տէր-Աւագեան, Ա. Բէգլարեան, Շ. Բաֆատար օղլի, Զ. Առստամեան, Ե. Ազիմեան, Ն. Սուքիեան, Ց. Սարգսեան, Ց. Անդրիեան, Մ. Գասպարեան, Ա. Կարապետեան, Խ. Յովսէփեան, Ա. Մակիեան, Ս. Թունեան, Հ. Սարգսեան, Ա. Աբրահամեան, Մ. Բաղդասարեան, Խ. Սուլէյմանեան, Թ. Թաղի-օղլի, Պ. Զանգիրեան, Խ. Սարգսեան, Ս. Յովհաննիսեան, Մ. Գաբրիէլեան, Ս. Առստամեան, Հ. Գրիգորեան, Մ. Աղաբէկեան, Ղ. Այվազեան, Զ. Ապրէսեան, Ե. Գիւլմերեան, Ա. Մխիթարեան, Գ. Սողոմոնեան, Մ. Մարտիրոսեան 50-ական կոպէկ, Մ. Գրիգորեան 44 կ., Մ. Դաստակեան, Ե. Սարգսեան, Ղահրամանեան, Հ. Ստեփանեան, Մ. Աւագեան, Խ. Աղաբէկեան, Ա. Յովհաննիսեան, Ա. Յովհաննիսեան, Ա. Յովսէփեան, Խ. Սարգսեան—40-ական կ. Ս. Գրիգորեան, Պ. Բուրջեան, Ր. Նասիր-օղլի, Ղ. Գրիգորեան, Ս. Կարապետեան, Ա. Փարսիեան, Հ. Բէգլարեան, Մ. Յովհաննիսեան, Ս. Յովհաննիսեան, Մ. Դադայեան, Բ. Ղազարեան, Ց. Համբարձումեան, Մ. Սողոմոնեան, Գ. Սողոմոնեան, Ց. Յարութիւնեան 3-ական կոպէկ։ Գ. Յարութիւնեան, Ս. Հայրապետեան, Ս. Մկրտչեան, В. Каргинъ, Ս. Ալի-օղլի, Մ. Խալափեան, Մ. Բունիաթեան, Կ. Հայրապետեան, Ա. Առաքելեանց, Ս. Յովհաննիսեան, Գ. Առաքելեան, Ա. Ալէքսանեան, Բ. Միրզայեան, Ա. Գասպարեան, Ս. Միրզայեան, Զ. Յարութիւնեան, Ա. Գրիգորեան, Ց. Առաքելեան, Շ. Իսմայիլ-օղլի 25-ական կոպէկ։ Ն. Ամիր-օղլի 23 կ., Ա. Ջհանգիր-օղլի 22 կ., Հ. Տէր-Խաչատրեան, Ա. Զիլփու ղարեան, Գ. Աստուածատրեան, Մ. Գրիգորեան, Ք. Բաղիրօվ, Ց. Մարտիրոսեան, Ց. Դաւթեան, Խ. Ասկարեան, Մ. Աղաբաբեան, Մ. Մարգարեան, Մ. Իսկենդար-օղլի, Հ. Իրզա-օղլի, Մ. Աղաջանեան, Թահիրեան, Մ. Մուսայէլեան, Ց. Խաչատրեան, Ի. Ֆէզուլլահ-օղլի, Հ. Աղաբէկեան, Դ. Բէգլարեան, Ե. Իսրայէլեան, Բ. Թարիեան, Խ. Թադէոսեան, Մ. Զովուչեան, Ոմն 20-ական կոպէկ։ Պ. Զաքարեան, Զ. Հայրապետեան, И. Борковъ, Ք. Աւագեան, Մ. Զաքարեան, Ա. Յակոբեան, Ս. Խաչատրեան, Ց. Քոչարեան, Ց. Ղազարեան, Հ. Սարգսեան 15-ական կոպէկ։ Ց. Զոհրաբեան 10 կ., Ն. Զեխանիձէ 10 կոպէկ։ (Հանված է ճանապարհածախս 57 կ։)

Տաչկենտից՝ Աղէքսանդր Եսայեանից 5 ր.։

Կուչկայից՝ Սանատրուկ Փարսադանեանից 2 րուբլի։

Թիֆլիսից՝ Հայկանուշ Յարութիւնեանից 30 ր. 55 կոպէկ։ Նուիրատուներն են. Գ. Միրզաբէգեան 25 ր., А. Дидзурабовъ 1 ր. 50 կ., տ.տ. Սօֆիա Աւետիսեան, Մարիամ Գօզալեան—1-ական ր., Վարինկա Գասպարեան 50 կ., Սրբուհի Փիրադեան 40 կ., Սըրբուհի Աղաջանեան 30 կ., օր.օր. Էգրօփ Յարութիւնեան 35 կ., Մարիամ Յովսէփեան 30 կ., Մի ոմն 20 կոպէկ։

Ընդամենը 236 րուբլի 3 կոպ.։

Մինչեւ այժմ ստացել ենք 27,074 ր. $57^1/_2$ կոպէկ, երեք ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա։ Ուղարկել ենք 25,000 րուբլի, 3 ոսկի ռուպի եւ 50 իտալական լիրա։ Երէկ յանձնեցինք Թիֆլիսի կոմիտէտին 1500 րուբլի։ Մեզ մօտ մնում է 574 ր. $57^1/_2$ կ.։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի ձիաքարշի հարցը վերջապէս սատնում է գրական լուծման։ «Кавказъ» լրագրի ասելով փետրվարի 26-ին պ. Կառավարչապետը հաստատել է Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի որոշումը, որով քաղաքային ձիաքարշի շահագործութիւնը նորից յանձնվում է բելգիական անանուն ընկերութեանը այն պայմաններով, որոնց հաւանութիւն է տուել խորհուրդը անցեալ թուականի նոյեմբերի 29-ի նիստում։

—

Կիրակի օր, փետրվարի 27-ին, Թիֆլիսի Կրուժօկի դահլիճում բնագէտ Վ. Լունկեվիչ կարդաց իր առաջին դասախօսութիւնը, որ բաղկացած էր երկու բաժնից։ Առաջին բաժնում դասախօսը խօսեց հիւսիսային բեւեռի, սառուցեալ օվկիանոսի եւ սառնամանիքների թագաւորութեան մասին։ Իսկ երկրորդ բաժինը նուիրված էր Նանսէնի ճանապարհորդութեան։ Ցոյց էին տրվում բազմաթիւ պատկերներ մոգական լապտերի միջոցով։ Պ. Լունկեվիչ այնքան գրաւիչ կերպով էր կարդում, որ հասարակութիւնով լի դահլիճը մեծ հետաքրքրութեամբ լսում էր նրան խոր լռութիւն պահպանելով։ Երկրորդ դասախօսութիւնը լինելու է միւս կիրակի։

—

Պարիզի քաղաքային վարչութիւնը որոշել է այն ռուսահպատակ ուսուցիչներին եւ ուսուցչուհիներին, որոնք կը գնան համաշխարհային ցուցահանդէսի մանկավարժական բաժնի հետ ծանօթանալու, ժամանակաւոր ձրի բնակարաններ յատկացնել երեք դպրոցներում—1) ուսուցիչների նորմալ դպրոցում—90 մահճակալ, 2) ուսուցչուհիների նորմալ դպրոցում—90 մահճակալ եւ 3) քաղաքային դպրոցում յանուն Ժ. Բ. Սէյի—100 մահճակալ։

—

Սենատը բացատրել է, որ այն դէպքերում, երբ չը կան արքունական շինութիւններ հիւանդանոցների համար կամ այդ շինութիւնները փոքր են, պարտաւոր են հիւանդանոցների համար բնակարաններ տալ քաղաքային ինքնավարութիւնները։

—

Սեւ ծովի ափերում գտնվող քաղաքները վերջին տարիները ստացան մեծ առեւտրական նշանակութիւն. սակայն նրանց մեծ մասը յարմարութիւններ չունի մեծ թւով նաւեր զետեղելու եւ նրանց պատսպարելու համար։ Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը որոշել է որքան կարելի է աւելացնել առաջնակարգ նաւահանգիստների թիւը եւ չուտով պէտք է ձեռնարկէ համապատասխան գործունէութեան։

—

ԿԵՐՉԻՑ մեզ գրում են. «Վարդանանց տօնի օրը հայոց ուսումնարանում, պատարագից յետոյ, դպրոցական հանդէս կատարվեց աշակերտների եւ նրանց ծնողների ներկայութեամբ»։

—

ՍԻՄՖԵՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 17-ին տեղիս հայոց դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ Վարդանանց հանդէսը։ Հանդէսն սկսվեց երգով, որից յետոյ ուսուցիչներից մէնը խօսեց Վարդանանց մասին։ Այնուհետեւ տրվեց հայ եւ ռուս լեզուներով մանկական ներկայացում։ Ներկայացմանը մասնակցում էին վերջին դասարանի աշակերտներն ու աշակերտուհիները։ Մանկական ներկայացումը բաւական կոկ ու աջող անցաւ։ Հանդէսը խիստ սուտար ու հոծ բազմութիւն էր գրաւել։ Աշակերտներին հանդէսի վերջը անուշեղէն բաժանվեց։ Նոյն օրը երեկոյեան տեղի ունեցաւ նոյն դպրոցի դահլիճում ներկայացում բարեգործական նպատակով։ Խաղացին «По гривенничку за рубль» ուսուցիչ պ. Պապեանի ռուսերէնից տեղական հայերէնի թարգմանած 4 գործողութեամբ կատակերգութիւնը։ Ներկայացումը թէ խաղի եւ թէ մուտքի կողմից սպասածից չատ աւելի աջող էր։ Ներկայացումից յետոյ երգեցիկ խումբը մի քանի երգեր երգեց, այնուհետեւ սկսվեցին պարեր, որ տեւեցին մինչեւ առաւօտեան ժամը 4-ը։ Շնորհակալութեան արժանի են թատերասէրները»։

—

Զիբրայէլի գաւառի ՀԱԴՐՈՒԹ գիւղից մեզ գրում են. «Փետրվարի 9-ին, առաւօտեան ժամի $9^1/_2$-ին, Հադրութից մօտաւորապէս 15 վերստ հեռաւորութեան վրա, Դաշլուղա կոչվող տեղում պատահեց հետեւեալ դէպքը։ Հադրութից եւ Թաղասեռից ութ հոգի հայեր գնացել էին Արաքսի մօտ Ղարադօլլու պօստը առեւտուրի. իրանց ապրանքները ծախելուց յետոյ, այս տօն օրերի համար առնելով ձկնեղէն եւ ուրիշ ապրանքներ, ճանապարհվում են կրկին տուն։ Դաշլուղա տեղում նրանց շրջապատում են տասն եւ մէկ զինված աւազակներ եւ հրամայում են իրանց ձեռքով իրանց չորերը հանել եւ բոլորովին մերկանալ. անգէն ճանապարհորդները կատարում են աւազակների հրամանը, որոնք հանգիստ մօտենում են եւ սկսում մէկ-մէկ կապոտել նրանց ձեռքերն ու ոտները։ Քիչ անցած՝ մի ուրիչ խումբ աւազակներ բերում են, հայերի ասելով, քառասուն հինգ թուրքեր, նոյնպէս ենթարկված հայերի վիճակին։ Խեղճերին բաւական չարչարելուց յետոյ արձակում են միայն երեկոյեան ժամի 9-ին, իսկ իրանք աւազակները իրանց աւարը՝ 15 ուղտ, 16 ջորի, 9 ձի եւ 4 տաւար՝ բեռնված զանազան տեսակ թալանած ապրանքներով— մետաքսեղէն, պղինձ, չաքար, բոլոր թալանվածների հագուստները, անհետանում են։ Հայերից խլում են 6 ձի իրանց բեռներով եւ բոլոր հագուստները, բացի չափկից։ Թալանված հայերը երեք վերստ գնալով պատահում են կոզակի եւ պատմում են եղելութիւնը. կոզակները աւազակների ետեւից են ընկնում։ Աւազակապետին թալանված հայերից երկուսը ճանաչում են. նա պարսկաստանցի, ղօջաբակլուեցի Կարդաշխան Սարուխան օղլին է, իսկ օգնականը Ազիզ Ալի բէկն է։ Աւազակներից չորսի երեսը, բացի աչքերից, ծածկված է եղել, որպէս զի չը ճանաչվեն. կարծում են, որ դրանք էլ մեր կողմի Քարիմ-Բակլուի թուրքերից էին»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Սալմաստ, փետրվարի 5-ին

Դպրոցական դրութիւնը Սալմաստում վերջին ժամանակները կարծես բարելաւանում է, առաջին՝ շնորհիւ Ռուսաստանի հայոց թեմական դպրոցների ընթացաւարտ ուսուցիչների եւ երկրորդ՝ տեղական առաջնորդ Սյվատեան եպիսկոպոսի գովելի աշխատութեան։ Թէեւ այստեղ դպրոցի գոյութիւնը հին է եւ գրեթէ իւրաքանչիւր գիւղ ունի իր առանձին դպրոցը, բայց դրանք մինչեւ այժմ մի փոքր չօշափելի զգալի օգուտ տուած չեն. ուսուցիչների մեծամասնութիւնը եղած են այս կամ այն վանական դպրոցի ընթացաւարտներ, իրանց տարիները ամբողջապէս անց են կացրած վանական մութ ու նեղ պատերի մէջ եւ իրանց կեանքում սաղմոսից ու մաշտոցից դուրս գիրք կարդացած չեն, որոնք հայերէնը կարդում են վանկերով եւ ուղղագրութեան տարրական կանոնների հետ անգամ ծանօթ չեն։ Այսպիսիներից Սալմաստ դեռ ազատված չէ. դեռ ապրում են եւ գործում նրանց տխուր մնացորդները։

Սալմաստում կայ ամերիկական աւետարանական միսիօներական ընկերութիւն, միսիօնար Ռայդի հովանաւորութեան տակ։ Այս ընկերութեան նպատակն է, ինչպէս իրանց քարոզիչներն են ասում, աւետարանի խօսքը արծարծել ժողովրդի, անխտիր ամեն ազգերի մէջ, մանաւանդ մատաղ սերնդի մէջ. անա այս նպատակով ընկերութիւնը հիմնել է դըպրոցներ եւ ուսուցիչներին ապահովեցրել է սեպհական միջոցներով. եւ այսօր այս դպրոցներում ուսուցչական պաշտօն են վարում տարրական կրթութեան տէր մարդիկ, վերոյիշեալ նեղ եւ մութ անկիւններից դուրս եկածները, որոնք երկար շրջագայութիւններից յետոյ եկել են այստեղ, հանգիստ տեղ գտել օրական ապրուստը հայթայթելու համար։ Ահա սրանք են, որոնց վերոյիշեալ ընկերութիւնը կարգել է իր նպատակին հասնելու համար. նրա յոյսը այսպիսիների միջոցով պիտի արդարանայ։ Իսկ Սալմաստի հասարակութիւնը կրթութեան գործին նայում է դեռ էլի այն աչքով, ինչ որ տէր-Թօդիկների ժամանակ. նրան դեռ խորթ է թւում դպրոցական որ եւ է նորմուծութիւն, որ պիտի լինէր ռուսահայ միջնակարգ կրթութիւն ստացած անձանց ձեռքով։ Նա ընտելացել է դպրոցում տիրող հին օրէնքներին. նրա կարծիքով մանուկը առանց ծեծի եւ ֆիզիքական պատիժների չէ կարող մի բան սովորել. դեռ էլի հնչում են սալմաստեցու բերանում «միսը քեզ, ոսկորն ինձ» խօսքերը. յիշեալ վանական կրթութիւն ստացած ուսուցիչները համաձայնվում են վերջինիս պահանջներին։ Մեր մատաղ սերնդի մէջ քիչ չեն օրինակներ այն տխուր, ֆիզիքապէս եւ հոգեպէս վնասող հետեւանքների, որ հասցրել են այս օեւանուն ուսուցիչները։ Այս տխուր մնացորդներին էլ վերջ դնելու գործը մնում է էլի մեր ռուսահայոց դպրոցների ընթացաւարտ երիտասարդներին, որոնք այստեղ ուսուցչական պաշտօնով գալով՝ հներին եւ անպիտաններին դուրս կը մղեն։

Ս. Վարդանեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Politische Correspondenz» լրագիրը բացատրում է, թէ Ռուսաստանի ջանքերը Թիւրքիայից Կովկաս փախած հայերին հայրենիք վերադարձնելու վերաբերմամբ՝ ապարդիւն են լինում նրա համար, որ Թիւրքական պաշտօնական շրջաններում եւ առանձնապէս պալատում համոզված են, թէ Ռուսաստանը վերջ ի վերջոյ կը զիջանի։ «Բայց, ըստ երեւոյթին, նրանք սխալվում են։ Գոնէ այս փաստ է, որ Ռուսաստանը չարունակ մատնանիշ է անում Կովկասը բազմաթիւ, մեծ մասամբ չափազանց աղքատ, հայ գաղթականներից դատարկելու անհրաժեշտութեան վրա։ Սակայն, պէտք է այն էլ ասենք, որ Ռուսաստանի պահանջները չեն կրում անվիճելի եւ վճռական բնաւորութիւն։ Եւ այս վերջին հանգամանքը ի նկատի առնելով՝ զանազան կողմերից կարծիք է լսվում, թէ հայ գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու հարցը հէնց սկզբից ծառայում է Ռուսաստանին որպէս միջոց Կ. Պոլսում այս կամ այն, աւելի բարձր նպատակի հասնելու համար։

—Երզրումից գրում են Կ. Պոլսի հայ լրագիրներին, թէ բացի Երզրումի մօտ գտնվող երկու մեծ գիւղերից՝ Ջիթահողից եւ Հինձքից, միւս բոլոր շրջակայ գիւղերը, այսպէս, օրինակ, Քէսսը, Ջիֆթլիկը, Թուանգը, Սօխտլուն, Իլիջէն, Արծաթին հետզհետէ ուղղափառ դաւանութիւն են ընդունում՝ առատ նպաստներ ընդունելով Երզրումի յոյն եպիսկոպոսից։ Ուղղափառ դաւանութիւնը ընդունելու ցանկութիւնը շատերի մէջ նկատվում է նաեւ Վանի վիլայէթում եւ Ալաշկերտի հովտում, որտեղ աղքատութիւնը հասել է վերին աստիճանի ծայրահեղութեան։ Պատրիարք Օրմանեան հնարաւորութիւն չունի օգնութեան հասնելու իր փոքր-ասխական բազմաթիւ հօտին։ Մանչեստէրի հայ համայնքից պատրիարքին ուղարկած 400 ֆ. ստերլինգը ջրի մի կաթիլ է կարիքի եւ չքաւորութեան ծովի մէջ։

—«Standard» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է. «Հիմա Թիւրքիան նեղվում է Ռուսաստանից, որը օգտվելով Անգլիայի դժուարութիւններից Աֆրիկայում, ջանք է անում բացառիկ իրաւունքներ ձեռք բերել իր սահմանների մօտ երկաթուղային գծեր շինելու համար։ Եթէ ոչ մի պետութիւն չը միջամտէ, Թիւրքիան կընկնի բոլորովին այն դրութեան մէջ, որի մէջ են այժմ Պարսկաստանը եւ Չինաստանը։ Սկսած այն օրից, երբ Աւստրիան եւ Իտալիան կորցրին ամենայն հնարաւորութիւն հետեւելու ինքնուրոյն քաղաքականութեան՝ անկախ Գերմանիայից, իսկ Ֆրանսիան կապվեց Ռուսաստանի հետ դաշնակցական սերտ կապով, Թիւրքիայի կողմից անմտութիւն կը լինէր հեռացնել իրանից Անգլիային եւ օգնել Ֆրանսիային եգիպտական հարցում»։

—Չը նայելով այն նիւթական եւ բարոյական ծանր վիճակին, որի մէջ գտնվում է հիմա Թիւրքիան, Թիւրքական լրագիրները վարդի գոյներով են նկարագրում իրանց հայրենիքի ներկայ դրութիւնը։ «Մալիւմաթ» լրագիրը իր վերջին համարներից մէկում բացականչում է. «Մենք ինչի՞ց պէտք է վախենանք եւ վրդովվենք մեր ապագայի համար։ Նիւթական դժուարութիւններից. բայց ո՞վ չէ քաշում այդ դժուարութիւնները։ — Անկարգութիւններից։ Բայց միթէ կայ մի այնպիսի պետութիւն, որտեղ չը լինէին անկարգութիւններ։ Մենք պէտք է ցաւենք վերջին յիսուն տարվայ ընթացքում մեր կորցրած նահանգների վրա։ Բայց նրանք մեզ աւելի հոգս էին պատճառում, քան թէ օգուտ էին բերում։ Մեր ոյժը միշտ էլ լայնարձակ Անատօլիայի մէջ է եղել եւ այդպէս էլ կը մնայ, որտեղ կրկնապատիկ եւ եռապատիկ ազգաբնակութիւն կարող է տեղաւորվել, քան այժմ կայ այնտեղ։ Այդ ամենահարուստ երկիրը կենդանացնելու, բնակչութիւնը խտացնելու եւ շահագործելու գլխաւոր արգելքը երկաթուղիների պակասութիւնն էր։ Շնորհիւ մեր ամենաազորմած փադիշահերի հոգացողութեան եւ հեռատեսութեան, Անատօլիան մօտ ապագայում ծածկված կը լինի երկաթուղային գծերի ցանցով։ Երկրի խորքում թագնված անբաւ հարստութիւնները երկրի երեսը կը հանվեն եւ կը ծառայեն որպէս աղբիւր հարստութեան բոլոր աշխատաւորների համար։ Նոյն իսկ երկրի մակերեւոյթը, որ կարող է կերակրել կէս-Եւրոպան իր առատաբերութեամբ, ոյժ եւ կարողութիւն կը ներշնչէ պետութեանը։ Ինչ վերաբերում է մեր զօրքին, փադիշահի «Թախտի» պաշտպանին եւ «վաթանի» անկախութեանը, փառք Ալլահին եւ գոհութիւն «ալէման»-ներին, նա իր դիրքի բարձրութեան վրա է կանգնած»։ Մալիւմաթը մոռացել է աւելացնել թէ Թիւրքիան երկրային դրախտ է...

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ ր ի ւ գ ե ր ի   կ ի ն ը։ Բօէրների հռչակված նախագահ Կրիւգերի կնոջ մասին մի անգլիական թերթ պատմում է հետեւեալը։

Կրիւգերի կինը տան էութեան մարմնացումն է։ Արտաքինը, վարմունքը և խօսվածքը այնքան պարզ է, որ կարծես մի հօղատիրոջ կին է Լինկօլնշիրում. Նա նոյնքան էլ խնայող և չափաւոր է։ Կրիւգերը մեծ կարողութեան տէր է և դա մեծ մասամբ շնորհիւ իր կնոջ, որը համարեա կէս դար նրա համար հոգացել է, աշխատել և խնայել է։ Կրիւգերը եղել է ֆէրմեր, հովիւ, զինւոր, հօգեորական, դեսպան և նախագահ և փոփոխութեամբ առատ այդ կեանքի ամեն մի աստիճանում կինը անպայման հաւատք է ունեցել ամուսնու վրա և հիացմունքով նայել նրան։ Նրա կարծիքով Կրիւգերը ամենամեծ մարդն է։

Աշխատասէր ժլատ ֆէրմէրը մի գանձ գտաւ, երբ քնքոյշ կապտաչեայ աղջկան հարցրեց թէ կը կամենա՞ր ամուսնանալ իր հետ, և նա ամօթխածութեամբ ու աչքերը ցած գցելով ասաց. «Ես կարող եմ թխել, եփել, կարել, մաքրել և լուանալ»։ Այսօր էլ դեռ Տրանսվաալի առաջին կինը թխում, կարում և լուանում է։ Երբ նախագահը տանն է, կարելի է տեսնել կնոջը առաւօտեան ժամը 6-ին կռացած օջախի վրա իր ամուսնու համար սուրճ պատրաստելիս։ Երբ տիկին Կրիւգէրը իր տան գործերը կատարած է լինում, հագնում է սև ալպակայից զգեստը, առանձնանում իր փոքրիկ սենեակում և գուլպա կարկտում։ Ամեն մի զգեստ, որ նա հագնում է, կամ վերջին տարիները հագել է, ինքը իր ձեռքով է պատրաստել։ Հարաւ-Աֆրիկեան հանրապետութեան նախագահի կինը երբէք մի անգամից երեք ձեռք զգեստից աւել չէ ունեցել, և ամենն էլ սև։ Նա բաւականանում է երկու գլխարկով, որ նոյնպէս ինքն է պատրաստել։ Բացառիկ հանգամանքների համար սահմանված գլխարկը, որ նախագահի հետ միասին այցելութիւններ անելիս և եկեղեցի գնալիս դնում է, նոյնքան յայտնի է Պրետօրիայում, որքան Կրիւգերի անփոփոխ ցիլինդրը։ Կնոջ շատ բարի յատկութիւններից մէկն էլ կենդանիների վրա ունեցած սէրն է։ Նա շատ անբաւական է, որ կանանց գլխազարդերի համար թռչուններ կամ փետուրներ են գործածվում, և երբէք այդպիսի չար սովորութեան մէջ յանցաւոր չէ գտնվել։ Երբ ամուսնու համար ամբողջ հասակով արձան պիտի կանգնեցնէին, ճարտարապետը այցելեց Կրիւգերի կնոջը, որ նրա փափագն էլ իմանայ։ Նկարները ներկայացնում էին Կրիւգերին իր ամենօրեայ զգեստով և անխուսափելի ցիլինդրով։ Տիկին Կրիւգերը համեստութեամբ խնդրեց, որ ցիլինդրի մէջը վերեւից դատարկվի, որ անձրև գալիս թռչունները կարողանան խմել այնտեղից։ Նրա այդ փափագը կատարվեց, և Տրանսվաալում անձրեւ գալիս կարելի է տեսնել բազմաթիւ թռչուններ արձանի վրա թառված Կրիւգերի ցիլինդրից խմում են և նրա մէջ լողանում։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

25 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 25-ին Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները այցելեցին Պետրօպավլօվսկի տաճարը եւ ապա Պետրոս Մեծի տնակը։

Փետրվարի 25-ին Թագուհի-Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդորօվնան եւ Թագաժառանգը այցելեցին Պետրօպավլօվսկի տաճարը։

ԼՈՐԵՆԶՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ։ Փետրվարի 21-ին։ «Վերջին օրերում զօրաբաժիններից շատ քիչ տեղեկութիւններ են ստացված եւ, առհասարակ, դժուար է ճիշդ տեղեկութիւններ տալ։ Կառավարութիւնը ընդունում է Կրօնբէի անձնատուր լինելը որպէս մի խրոխտութիւն, որ ինչքան էլ ցաւալի լինէր, այսու ամենայնիւ չէ կարող վհատեցնել բուրգերներին։ Մինչեւ այժմ հանրապետութիւնները ցոյց տուին, թէ նրանք իրանց անկախ ժողովուրդ են համարում, ուստի եւ մի անաջողութիւն չի հարկադրի նրանց յուսահատվել այնպիսի պատերազմում, որ մղվում է սրբազան իրաւունքների պաշտպանութեան համար։ Թշնամու բազմաթիւ զօրքերի խուժումը Օրանժեան հանրապետութեան սահմաններից ներս ստիպում է մեզ ուրիշ դիրքեր գրաւել, առանձնապէս Նատալում։ Կօլսբէրգից վերեւ մենք գրաւել ենք ուրիշ դիրքեր, որոնք, ի նկատի առնելով ներկայ դրութիւնը, աւելի շահաւէտ են մեզ համար։ Այժմ Մօդդեր-Րիվերի բոլոր զօրաբաժինները գտնվում են գեներալ Դէվէտտի հրամանատարութեան տակ։ Կրիւգէրը անցեալ գիշեր ճանապարհ ընկաւ դէպի Բլումֆօնտէյն այցելելու համար այն զօրքերը, որոնք գտնվում են Օրանժեան հանրապետութեան մէջ։

ԼՕՆԴՕՆ. Համայնքների ժողով։ Զինւորական մինիստրութեան ֆինանսական քարտուղարը յայտարարում է, թէ այժմ կառավարութիւնը քննում է գերի բօէրներին բնակութեան տեղեր որոշելու հարցը։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Daily Telegraph»-ին հաղորդում են Կապշտադտից, թէ անգլիացիների առաջընթաց գնացքին բօէրները առաջին լուրջ ընդդիմութիւնը ցոյց կը տան Վաալ գետի տրանսվաալեան ափերում։ Թշնամին կերակրեղէնի մեծաքանակ պաշարեղէններ է ուղարկել Օլօնկէնի շրջանը, որտեղ, ինչպէս երեւում է, նա վերջին ընդդիմութիւնը ցոյց կը տայ այն դէպքում, եթէ պարտութիւն կրէ Պրետօրիայի մօտ։ Ամրութիւնների պաշտպանութիւնը յանձնված է օտարազգի զօրքերին։ Յուսալով օտար պետութիւնների միջամտութեան վրա՝ ենթադրվում է անձնատուր լինելը յետաձգել որքան հնար է։

Առաւօտեան լրագիրներին հաղորդում են Դուրբանից, թէ Տրանսվաալի սահմանն անցած Թռուցիկ զօրաբաժինը, բօէրների հետ ունեցած տաք կռւից յետոյ, յետ քաշվեց դէպի Մելմօնտ։ Զուլուսների երկրում բօէրները ծանր կորուստներ ունեցան։

ՊԱՐԻԶ։ Երեկոյեան ժողովրդի բազմութիւն էր հաւաքված ֆրանսիական այրված թատրոնի շուրջը։ Զանազան լուրեր են պտտում հրդեհի պատճառների մասին, բայց դիտմամբ հրդեհելու լուրը չէ հաստատվում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրութեան կառավարիչ Սիպեագինին հրամայված է լինել ներքին գործերի մինիստր։

ԼՕՆԴՕՆ։ Լորդերի ժողով։ Սոլիսբիւրին իրան առաջարկած հարցին պատասխանելով ցաւ է յայտնում, որ կառավարութիւնը անկարող է շտապեցնել միջնորդ դատարանի վճիռը Դէլագօայի ծովախորշի վերաբերմամբ։ Վճռի յապաղումը ստուեր է ձգում միջնորդ դատարանի վրա, որից այնքան բարիք է սպասվում։ Պետութիւնները աւելի քիչ ցանկութիւն ցոյց կը տան իրանց վէճերը միջնորդ դատարանի յանձնելու, երբ նկատեն, որ դատաքննութիւնը կարող է տեւել 9 տարի, առաջ քան թէ նա որ եւ է հետեւանքի կը հասնի։

ՍՕՖԻԱ։ Լրագիրների հաղորդած լուրերի վերաբերմամբ, թէ Բօլգարիան մտադիր է անկախ հրատարակել իրան, «Agence Bulgare»-ին յանձնարարված է յայտարարել, թէ այդ տեղեկութիւնը անհիմն է։ Բօլգարական կառավարութիւնը երբէք չէ էլ մտածել փոփոխութիւններ մտցնել իրերի ներկայ դրութեան մէջ։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Ապստամբութեան շրջանները, որոնք գտնվում են Կապի գաղթականութեան հիւսիս-արեւմտեան մասում, զօրքեր են ուղարկված։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ֆելդմարշալ Ռօբէրտսի հեռագրում ասված է, թէ Կրիւգէր եւ Շտէյն նախագահները ներկայ էին փետրվարի 23-ի պատերազմին եւ ջանք էին անում հաւաքելու բօէրներին։ Այնու ամենայնիւ պարտութիւնը կատարեալ էր, որովհետեւ բօէրները յայտնեցին, թէ նրանք չեն կարող դիմանալ անգլիական թընդանօթներին եւ հեծելազօրքին։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Times»-ին Պօպլարգրօվից հաղորդում են, թէ նախընթաց օրը տեղի ունեցած կռիւը ապացուցեց բօէրների անընդունակութիւնը ընդդիմութիւն ցոյց տալու Ռօբէրտսի առաջխաղացութեանը։ Որովհետեւ իրանք բուրգերները պահանջում են Օրանժեան հանրապետութիւնը ենթարկել Անգլիային, ուստի եւ պէտք է սպասել, որ պատերազմին չը մասնակցող Շտէյնը մի շաբաթվայ ընթացքում հնազանդութիւն կը յայտնէ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Փետրվարի 23-ին. Ռօբէրտսի յաղթական շարժման մասին Օսֆօնտէնից հաղորդում են հետեւեալը. «Ֆրէնչի դիվիզիան դուրս եկաւ բանակից առաւօտեան 7 ժամին եւ ճանապարհ ընկաւ դէպի հարաւ-արեւելք։ Լուսաբացին դիվիզիան կանգնած էր, համարեա, բօէրների ձախ թեւի առաջ, որոնք դիրք էին բռնել 7 բլուրի վրա։ Անգլիական առաջին բրիգադան, գնդապետ Պորտերի հրամանատարութեամբ, սկսեց անցնել թշնամու յետեւը եւ լռեցրեց բօէրների թնդանօթները։ Բրիտանական ուլանները փորձ փորձեցին մօտենալ բօէրներին, բայց թշնամին, որ այդ ժամանակ եւ բեւաց ահագին քանակութեամբ, ստիպեց նրանց յետ քաշվել։ Այնու ամենայնիւ, փոքր առ փոքր հեծեալ հետեւակները եւ բրիտանական թնդանօթները յետ մղեցին բօէրներին, որոնք ստիպված էին հեռանալ բանակատեղից եւ գնալ դէպի արեւելք՝ հալածվելով Ֆրէնչի զօրքից։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհուրդը հաստատեց Կայիօյի մշակած ծրագիրը՝ արդիւնքի վրա հարկ դնելու վերաբերմամբ։

Ենթադրում են, թէ ֆրանսիական թատրոնը կարող է վերականգնվել երկու ամսվայ ընթացքում, որովհետեւ պատերը մնացել են անվնաս։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Daily News»-ին հաղորդում են Լօրէնցօ-Մարկեզէից. «Կրիւգէրը Բլումֆօնտէն գնալուց առաջ արտասանել է մի ճառ, որի մէջ, ինչպէս լսվում է, ասել է, թէ անյայտ է —պատերազմը միջնորդ դատարանով կը վերջանայ, թէ միջամտութեամբ, բայց յամենայն դէպս այս անկասկածելի է, որ մի ամսից յետոյ նա կը վերջանայ։

Փետրվարի 24-ին «Daily News»-ին հաղորդում են Պրետօրիայից. «Այստեղի բարձրաստիճան անձինք այն կարծիքն են յայտնում, թէ այն դէպքում, երբ հաստատվի, որ Անգլիան նուաճողական քաղաքականութեան է հետեւում, Հարաւ-Աֆրիկեան հանրապետութիւնները կը կռւեն մինչեւ վերջը։ Միւս կողմից նրանք կարծում են, թէ Անգլիայի դիտաւորութիւնների բացարձակ յայտնութիւնը կարող է հիմք ծառայել ապագայ բանակցութիւնների համար, որովհետեւ նրա վարկը այժմ վերականգնված է։ Կրիւգէր եւ Շտէյն երկուշաբթի օրը խորհրդակցում էին, թէ հարկաւո՞ր է արդեօք վերոյիշեալը միացնել այն հեռագրին, որ պիտի ուղարկվի Սօլիսբիւրին։ Յամենայն դէպս երկու հանրապետութիւնների անկախութեան պահպանումը կը մնայ conditio sine qua non։

ՋԵՄՍՏԱՈՒՆ։ Բրաբանտի դիվիզիան եկաւ այստեղ՝ առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։

ՊԻՏԵՐՄԱՐԻՑԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Ուայտ եկաւ այստեղ Լէդի-Սմիթից։ Նրան ընդունեցին ոգեւորված ցոյցերով։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Times»-ին հաղորդում են Լէդի-Սմիթից. «Ասում են, թէ բօէրները դիրքեր են գրաւում Բիգգերսբերգի մօտ եւ հսկում են Դրակօնի լեռների արեւմտեան անցքերի վրա։

Նոյն լրագրին հաղորդում են Լօրէնցօ-Մարկեզէից, թէ Իօհաննեսբուրգի բոլոր եւրոպացիները հրաման ստացան ոստիկանական զօրքի ծառայութեան մէջ մտնել։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Կիտչէներ այս րոպէիս գտնվում է Վիկտորիա-Րօդում, որտեղ զօրք է պատրաստում արշաւանք սկսելու Արեւմտեան Գրիգուալանդի ապստամբների դէմ։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ռօբէրտս հեռագրում է Դրիֆտֆօնտէնից, փետրվարի 27-ից. «Դաշնակից զօրքերը երէկ ամբողջ օրը ընդդիմանում էին մեր զօրքերի առաջ գնալուն եւ որովհետեւ տեղի դրութիւնը լաւ ծանօթ է, ուստի եւ նրանք սաստիկ նեղում էին մեզ։ Շնորհիւ մեր զօրքի զարմանալի վարմունքին, այսու ամենայնիւ մենք հասանք նախօրօք նշանակված տեղը։ Կելլի-Կեննիի դիվիզիան ամենից աւելի գործ կատարեց. նրա երկու բատալիօնը սւինններով յետ մղեցին բօէրներին։ Թշնամին պատերազմի դաշտում թողեց 102 սպանված։ Մենք գերի վերցրինք 20 բօէրների։ Ես դեռ եւս ճշգութեամբ չը գիտեմ մեր կորուստի թիւը։ Սպանվածների մէջ են երկու կապիտան եւ մի զինւոր, վիրաւորված են երկու գնդապետ, երկու կապիտան եւ 5 պօրուչիկ»։ Բացի սրանից Ռօբէրտս հեռագրում է. «Ես ուղարկեցի Տրանսվաալի եւ Օրանժեան հանրապետութեան նախագահներին հեռագիրներ, որոնց մէջ նորից բողոքեցի սպիտակ դրօշակը ի չարը գործ դնելու դէմ։ Ես նրանց տեղեկացրի, թէ եթէ մի այդպիսի բան պատահետեւ եւս պատահի՝ ես, դժբաղդաբար, ստիպված պիտի լինեմ հրամայել իմ զօրքերին, որ նրանք ուշք չը դարձնեն սպիտակ դրօշակի վրա»։ Ռօբէրտս դրանից յետոյ պատմում է մի անցք, որ տեղի է ունեցել երէկ եւ որ կարող է հաստատվել երկու օֆիցէրների վկայութեամբ։

ԴՐԻՖՏՖՕՆՏԷՆ։ Բրօդվաթի հեծելազօրքը Բլումֆօնտէնի ճանապարհին հանդիպեց բօէրների զօրքերի, որոնք գրաւել էին ամուր դիրքեր Դրիֆտֆօնտէնի մօտ գտնվող բլուրների վրա։ Երբ որ մօտեցաւ Կելլի-Կեննիի դիվիզիան, կռիւը տաքացաւ։ Բօէրները պաշտպանվում էին քաջութեամբ, այսուամենայնիւ ստիպված էին թողնել պատերազմական գծի կենտրոնը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Լրագիրները հաղորդում են, թէ երկուշաբթի օրը կառավարութիւնը հինգ հեռագիր ստացաւ հօլլանդական լեզուով Կրիւգէրից եւ Շտէյնից, որոնց մէջ հարց է առաջարկվում, թէ ինչ պայմաններով կարող է վերջ դրվել պատերազմին։

ԲՐԻՒՍՍԷԼ։ «Petit Bleu» լրագիրը հրատարակել է մի հեռագիր Լօնդօնից, որ հաստատում է այն լուրը, թէ Կրիւգէր եւ Շտէյն նախագահները հեռագրներ են ուղարկել անգլիական կառավարութեանը խաղաղութիւն կնքելու վերաբերմամբ՝ անկախութիւնը պահպանելու պայմանով։ Չորեքշաբթի առաւօտեան երկու նախագահներին անգլիական կառավարութեան կողմից ուղարկված է պատասխան, որի մէջ վերջ ի վերջոյ ասված է, թէ միակ պայմանը, որով կարող է խաղաղութիւն կնքվել, կայանում է նրանում, որ բօէրները պէտք է անպայման անձնատուր լինեն։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՒՑՆՈՒՄ Է

—

ԲԵՐԼԻՆ, Տ. Անկարող եղանք տպագրել։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Февраля 1900 г. Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванкская ул., № 37.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.
Կ. Մ. Ջիկօվանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ի. Յ. Պրօտասեվիչ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.
Ա. Պ. Կարապետեանց—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. Գուրկօ—$1^1/_4$—2 ժ. ներքին հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ի. Յ. Պրօտասեվիչ—5—6 ժ.
Ա. Ն. Ծպակօվսկի—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—7—$7^1/_2$ ժ.
Վ. Մ. Մախվիլաձէ—քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւն մէզի, խխի և արեան:
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Օ. Տ. Առվանիտակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
94—150 **Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ**

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺ. ՄԻԽԱՅԻԼ ԳԵԴԵՎԱՆՕՎԻ

Հիւանդներին ընդունում է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Առաւօտները՝

Վ. Ի. ՃԻՃԻՆԱՁԷ—ատամների հիւանդ. 8—10 ժ.
Գ. Գ. ՄԱՂԱԼՕՎ—Ներքին հիւանդ. 9—10 ժ.
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—ականջի, կոկորդի և քթի հ. ամեն օր $10^1/_2$—12 ժ.
Ե. Պ. ԳԱՈՒԴԷԼԻՆ—Ներքին և երեխաների հ. ամենայն օր ժ. 11—12, բացի շաբաթ օրերից:
Ա. Ն. ՇԱՏԻԼՕՎ—աչքի հ.—12—1 ժ.
Վ. Լ. ՄԱՐԿԵՎԻՉ—վիրաբուժական հ. 12—1 ժ. և երեքշաբթի օր 3—4 ժ.
Ի. Դ. ԲԷԳԹԱԲԷԳՕՎ—վեներական, մորթի և միզասեռ. հ. $1^1/_2$—2 ժ.
Մ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—Նեարդային և էլեկտրոթէրապիա, 1—2 ժ.

Երեկոները՝

Դ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—Ներքին և երեխաների հ. (ծաղկահատութիւն) 5—6 ժ.
Ի. Ն. ԹՈՒՄԱՆՕՎ—կանանց և մանկաբարձական, 5—6 ժ.
Հիւանդանոցում գտնվում են մշտական մահճակալներ և բժշկական սենեակ խոշորացուցական և քիմիական հետազօտութիւնների համար:
Վճարը խորհրդի համար—50 կ. մնացածը պայմանով: Նիկոլաեվսկայա փողոց, Վորոնցովի արձանի հանդէպ, տ. Սագինովի, № 11
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
0—28 **Միխայիլ Գեդեվանօվ**

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է, թէ նրա դիւանատանը 1900 թւի փետրվարի 29-ին, ժամի 12-ին նշանակված է աճուրդ, կապալով տալու մի ջրմուղ խողովակի շինութիւն՝ սկսած Վորոնցովի արձանից Նաբերեժնի եւ Սիմեօնովսկի փողոցներով մինչեւ Կուր գետը՝ մօտաւորապէս 157 սաժէն երկարութեամբ—4000 րուբլի գումարի: Խողովակների շինութիւնը կարող է տրվել եւ մաս-մաս, բայց ոչ պակաս քան 50 սաժէն: Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագրերը Վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերը, սկսած ժամը 9-ից մինչեւ 2-ը: 3—3

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ՋՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արևի պատճառած սևութիւնը, մուները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն: Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բազում. Նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գապօվի և Արիստակովի դեղատներում: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով: 41—100

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Մեծ պասի երկրորդ կիրակի օրը, մարտի 5-ին, ս. պատարագից յետոյ, 12 ժամին, Թիֆլիսի Վանքի աւագ եկեղեցւոյ բարեպաշտ ծխականները հրաւիրվում են յիշեալ եկեղեցին՝ չ ո ր ս պատգամաւոր ընտրելու՝ Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդական ուսումնարանի համար հոգաբարձուներ ընտրելու համար:

Գործակալ ա. մ. եկ. հ. Թիֆլիսի՝
Զաքարեա քահանայ Զարդեղեանց
(ե. հ. չ.) 1—3

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Մեծ պասի երկրորդ կիրակի օրը, մարտի 5-ին, ս. պատարագից յետոյ, 12 ժամին, Թիֆլիսի Բեդղեհէմ ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ բարեպաշտ ծխականները հրաւիրվում են յիշեալ եկեղեցին՝ չ ո ր ս պատգամաւոր ընտրելու՝ Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդական ուսումնարանի համար հոգաբարձուներ ընտրելու:

Գործակալ ա. մ. եկ. հ. Թիֆլիսի՝
Զաքարեա քահանայ Զարդեղեանց
(չ. ռ. չ.) 1—3

ԱՄՍԱԿԱՆ 5 ՌՈՒԲԼՈՎ

Ֆրանսերէն լեզուի դասեր է տալիս մի անձնաւորութիւն, որ հիմնաւորապէս գիտէ ֆրանսիական լեզուն եւ երկար տարիներ ապրել է Պարիզում:

Հարցնել Նեմեցկի փողոցում, Ռէալնի ուսումնարանից բարձր, տիկին Տիզէնհաուզէնի գուլպաների գործարանում: (Нѣмецкая ул. выше Реальнаго училища, въ чулочномъ заведеніи Г-жи Тизенгаузенъ). 3—3

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

«Մ Ի Ջ Ն Ո Ր Դ»

(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՍԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պասաժ, Թամամշևի քարավանսարայի հանդէպ:

Հրաւիրում է պ.պ. տանտէրերին հաղորդել մանրամասն հասցէ ազատ բնակարանների (դրա համար վերցնվում է 20 կոպ.), որ չտա դիւրութիւն կը պատճառէ թէ տանտէրերին եւ թէ բնակարան վարձողներին: Այդ նպատակով պատրաստված է մանրամասն ցուցակ: Գրասենեակում կայ ազատ բնակարանների մեծ ցուցակ: Ցանկացողները թող դիմեն գրասենեակ: № 1. 0—12

Ա Ր Ա Ր Ա Տ

1900

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

Լոյս կը տեսնէ 1900 թւին նոյն ուղղութեամբ եւ նոյն ծրագրով

Բաժանորդագինն է՝ { Ռուսաստանում **4 r.** / Արտասահմանում **5 r.**

Խնդրում ենք բաժանորդներին յայտնել իրանց ճիշդ հասցէները.

Հասցէն՝ Св. Эчміадзинъ. Типографическому Комитету. Արտասահմանի համար. Rédaction du Journal „Ararat“. Etchmiadzine (Caucase). 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

վաճառվում են հետեւեալ նոր գրքերը.

Գ ր ի գ ո ր ե ա ն Լ., Քնարերգ, ա. պրակ, Մոսկվա, 1899 թ.: Գինն է 15 կոպ.:
Դ մ ի տ ր ի ե վ ա Վ., Մանչուկն ու Կատիկը, Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է 20 կոպ.:
Թ ա դ է ո ս ե ա ն Ք., Բանաստեղծութիւններ, հեղինակի պատկերով, Մոսկ., 1899 թ.: Գ. 20 կ.:
Թ ո ւ մ ա ն ե ա ն ց Յ., Մէլիք-Բէգլար, պատմական պօէմա, Թիֆլ. 1900 թ.: Գ. 10 կ.:
Մ ա ն ո ւ է լ ե ա ն Լ., Բանաստեղծութիւններ եւ պօէմաներ, ա. գիրք, Բագ., 1899 Գ. 50 կ.
Ն ա լ ե ա ն ց Ա., Օսին եւ Մօսին, վէպիկ, Ալէքսանդրօպօլ, 1899 թ.: Գինն է 25 կոպ.:
Շ ի ր վ ա ն զ ա դ է, Մելանիա, վէպիկ, Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է 50 կ.:
Շ չ ե գ լ օ վ, Դօկտոր Թաթոս, կատակ-վօդևիլ, մեկ արար., Թիֆլիս, 1900 թ.: Գ. 20 կ.:
Շ ա հ ն ա զ ա ր ե ա ն Յ., Խաչատուր Աբովեանի հասարակական եւ գրական գործունէութիւնը, Մոսկ., 1899 թ.: Գ. 35 կ.:
" " Անմեղ զոհեր, Մոսկ. 1899: Գ. 50 կ.:
Տ ա ղ ա ւ ա ր ե ա ն Ն., Բառացուցակ ախտանուանց եւ դեղօրէից յատկութեանց ֆրանսերենէ ի հայ, Կ. Պօլիս, 1900: Գ. 50 կ.:
Տ օ լ ս տ օ յ Լ., Մանկութիւն եւ պատանեկութիւն, Թիֆլիս, 1900 թ.: Գինն է 1 ր.:
Օ ժ ե շ կ օ Է., Հզօր Սամսօն, Թիֆլ., 1899: Գ. 25 կոպ.:
Ֆ Ը Դ Ը Ր Ի, Փառանձեմ, կոմէդիա չորս արար. եւ վեց պատկ., Թիֆլ., 1899 թ.: Գ. 1 ր.:
Պ ա տ կ ե ր ա զ ա ր դ գ ր ք ե ր.—Եօթն ագռաւ, Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է 40 կ.:
" " Անզարդ Հանէսը, Թիֆլ., 1899 թ.: Գինն է 40 կ.:
" " Պատիկ ու ճատիկ, Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է 40 կ.:

Դիմել՝ Тифлисъ, Центральная книжная торговля. (ե) 3—3

ՄԻ ՋՔԱՒՈՐ ՀԱՅ ԱՇԱԿԵՐՏ

կարօտ է բարեգործների օգնութեան, որպէսզի հնար ունենայ շարունակելու ուսումը: Հասցէն Красногорская ул., д. № 50. Հարցնել Յով. Մնացականեանցին: 3—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ:

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 1/14 մարտի ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԿ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարխուդարեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեաններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՕՎՈՐՈՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (ե. հ. չ.) 10—20

ԻՆՉՈՒ ԱՄԵՆ ՄԱՐԴ ՊԷՏՔ Է ՆԱԽԱՊԱՏՒՈՒԹԻՒՆ ՏԱՅ

„ՆԻՒ-ԵՕՐԿ“

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԱՊԱՀՕՎԱԳՐՎԵԼՈՒՆ

ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ Նա ամենախոշոր և ամենահաստատուն ընկերութիւններից մեկն է աշխարհիս մէջ:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ Նրա ակտիւը 416,773,000 ր. աւելի է:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ»-ը զուտ փոխադարձ ընկերութիւն է և իր բոլոր դրամագլուխներն ու արդիւնքները կազմում են բացառապէս ապահովագրվողների սեփականութիւնը:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ» ունի 54 տարվայ պատուաւոր անցեալ—տարիներ, որոնց ընթացքում նրա ֆինանսական ոյժն ու աջողութիւնը աճել է հետզհետէ:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ապահովագրվողներն ամեն տարվայ արդիւնքներին մասնակցում են ա պ ա հ ո վ ա գ ր վ ե լ ու ա ռ ա ջ ի ն ի ս կ տ ա ր վ ա ն ի ց:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ Նրա պօլիսներն ԱՆՎԻՃԵԼԻ են. եթէ միայն պրեմիան կը վճարվի ճշգօրէն, ընկերութիւնն առանց որ եւ է վէճի եւ յապաղման կը վճարի, մահվան դէպքում, ապահովագրված գումարը եւ, այսպիսով ապահովագրվողը կատարելապէս վստահ է, որ այրին ու երեխաները կամ ժառանգները կը ժառանգեն դրամագլուխ եւ ոչ թէ դատ:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ Իր պօլիսը 3 տարուց յետոյ դառնում է բացարձակապէս ԱՆՔԱԿՏԵԼԻ: Պրեմիայի վճարումը դադարելու դէպքում, այնու ամենայնիւ ապահովագրված կը մնայ սկզբնական գումարը լրիւ, որոշ տարիների ընթացքում, առանց որ եւ է ծախսերի, կամ ապահովագրվողը կարող է ստանալ լրիւ վճարված պօլիսը պակաս գնով, սկզբնական պօլիսի պայմաններով, կամ, վերջապէս, նա կարող է առձեռն դրամով ստանալ պօլիսի յետ գնման արժէքը:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ եթէ պօլիսը իր ոյժը կը պահպանի ոչ պակաս քան 3 տարի ապահովագրվողը կարող է ընկերութիւնից ստանալ պօլիսի դրաւականով տարեկան 6%-ով տոկոսով զուտ եկամուտից իր հասանելիքը:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ» ընկերութիւնը տալիս է եւ այնպիսի պօլիսներ, որոնցով, բացի ապահովագրված դրամագլխի վճարումից, ապահովագրութեան համար ներկայացրած բոլոր պրեմիաները վերադարձնում են ժառանգներին այն դէպքում, երբ ապահովագրողը կը մեռնի պայմանագրի մէջ նախատեսնված 10, 15 եւ 20 տարվայ շրջանի ընթացքում:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ» ընկերութիւնը, բացի ներկայացրած 500,000 ր. մշտական դրաւականից, Ռուսաստանում եղած ապահովագրութիւնների պրեմիաների լիակատար գումարները դնում է պետական բանկը: Ներկայումս Ռուսաստանում «Նիւ-Եօրկ» ընկերութեան մէջ ապահովագրվածների խնայողութիւնների յատուկ ֆօնդը 9,053,000 րուբլուց աւելի է:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ» ընկերութեան գործունէութիւնը Ռուսաստանում գտնվում է ռուսաց կառավարութեան մշտական վերահսկողութեան տակ, այնպէս որ նրա պօլիսներն ապահոված են ամեն տեսակ գրաւականներով:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ շնորհիւ վերոյիշեալ բոլոր պայմանների, «Նիւ-Եօրկ» ընկերութեան պօլիսը հանդիսանում է ոչ շայլութիւն, ոչ ծախք, նա ամենալաւ կարողութիւնն է, որ ամեն ոք կարող է թողնել իր ընտանիքին, որովհետեւ այդ կարողութիւնն խելօքն առձեռն դրամի է փոխվում եւ ազատ է այն դըժուարութիւններից, որոնք առաջանում են հօղերը կամ անշարժ սեփականութիւնները ծախելիս, եւ չեն ենթարկվում բօրսային տատանումների:
ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ «Նիւ-Եօրկ» ընկերութիւնը միակ հաստատութիւնն է, որ տալիս է բոլոր վերոյիշեալ օգուտները:

Գլխաւոր վարչութիւնը Ռուսաստանի համար՝ С,-Петербургъ, Малая Морская, 12,
Գլխաւոր լիազօրը Ռուսաստանի համար **Պ. Պ. ՄԷԼԼԷՐ**
Բաժանմունքը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Գոլովինսկի պրօսպեկտ, Արաֆելեանի նոր տուն (կադետների կորպուսի հանդէպ): 1—12

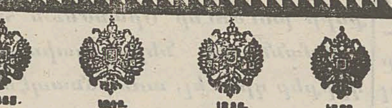

Ա. ՌԱԼԼԷ եւ ԸՆԿ.

ՀԱՑԹԱՑԹՈՂ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՊԱԼԱՏԻ

ՕԾԱՆԵԼԻՔ

ԼԷՎԿՈՅ
Veillet blanc

ՀՈՏԱՒԷՏ ՋՈՒՐ
ՍԱՊՕՆ
ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ՋՈՒՐ
ՊՈՒԴՐԱ.

Москва, Кузнецкій мостъ. Тверская, д. Спиридонова. С.-Петербургъ. Невскій, 18: Садовая 25.

М. 59807 (չ.)

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՏԱՆ ԲԱՐՁՐ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ (9—11 տարեկան) եւ I ԴԱՍԱՏՈՒՆ (10—12 տարեկան) մտնելու քննութիւնները նշանակված են այս տարվայ ԱՊՐԻԼԻ 25-ԻՆ ԵՒ 28-ԻՆ: ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՏԱՆ ՍՏՈՐԻՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ երեխաներն ընդունվում են 8 տարեկան հասակից ԱՌԱՆՑ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԱՐՁԸ ուսման համար—ստորին պատրաստականում—80 ր., բարձր պատրաստականում—100 ր., առաջին դասարանում—120 րուբլի:

ՈՒՍՄԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ԱՅՍ ՏԱՐՎԱՑ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ:

Ընթացաւարտների իրաւունքները—1) ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ առաջին կարգի արտօնութիւն ունին, 2) ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ ՄՏՆԵԼՈՒ եւ պետական ծառայութեան մէջ ունին Ռէալնի ուսումնարանն աւարտողի իրաւունք, 3) ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏՆԵՐԸ ՍՏԱՆՈՒՄ ԵՆ անձնական պատուաւոր քաղաքացու կոչումն եւ բացի դրանից ուսման մէջ առանձին առաջադիմութիւն ցոյց տուողները արժանանում են «ԱՌԵՒՏՐԻ ԿԱՆԴԻԴԱՏԻ» կոչման եւ պարգեւատրվում են ՈՍԿԵԱՑ եւ ԱՐԾԱԹԵԱՑ մեդալներով:

ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ՝ յանուն դպրոցի դիրեկտոր **ՍՏԱՏՍԿԻ ՍՕՎԵՏՆԻԿ ՄԱԿՍ Օ-ՍԻՊՕՎԻՉ ՖԻՇԷՐԻ՝** կոչման, ծաղկի եւ մետրիքական վկայականների հետ միասին ընդունվում են ամեն օր, առաւօտեան 11—12 ժամին ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ԵՒ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՑԻ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ (Սերգիեվսկայա, տուն № 1): Նոյն տեղումն էլ ՁՐԻԱԲԱՐ կարելի է ստանալ քննութիւնների ծրագիրն եւ Թիֆլիսի Առեւտրական դըպրոցի կանոնադրութիւնը: 9—10

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Февраля 1900 г.

Типографія Грузинск. Т.—ва, Большая-Ванкская ул., № 27.